

НИЗВЕИ

ЧИКА ЈОВИН ЛИСТ.

Г. X

1889.

Својина Јовина Јовића

ГОСТОЉУБИВА ЈЕКА.

„Госпођице Јеко!“ То је врабац ре’ко,
 Молим мало мрва;
 Јер на овом снегу данаске не нађох
 Ни зрна ни црва.“

Јека увек чува мрве иза стола;
 Тог је у ње доста,
 Па за то и има увек после ручка
 По којег госта.

Врабац мрве гута. Али нуто среће,
Дође јоште неко, —
Један мишић мали, дође па цијукну:
„Госпођице Јеко!

Верујте ми, ја вам неби досађив'о,
— Али, бога ради,

Смилујте се на ме, дајте што и мени,
Умирем од глади.“

Јека ј' добра душа, па је сиротанма
Радо дала јести.
„Сутра дођ'те опет, — а слободно вам је
Још кога повести.“

ЧАСОВНИК СРЕЋЕ.

— Прича. —

(Свршетак.)

И одведе га до врата часо-
вникових, али та ве-
лика врата не отвори,
већ само једна мала
гур-вратоца на њима, кроз која се
могло видети на бројевну плочу
часоказа. А сад опет бй, као да
кроз прозор гледиш и могла се
јасно видети једна кућа оближњег
села. Али не само да су видели
кућу, него су видели и шта се
збива у соби и чули су шта се
онде говори. Поред стола седео је
блед човек озбиљна лица; он је
имао само једну ногу, а поред ње-
га била је прислоњена штака. О
чајнички спустио је главу, само је
каткад погледао на десно, где је
седела жена, још блеђа од њега,
сржећи на крилу одојче, као во-
дак жуто, а друго веће дете, од
својих пет година стајало је уз
њу и сваки час би кроз плач вик-
нуло:

— Мама, ја би хлеба!

А онај бледи човек без ноге
увек би се брецнуо на њега: не
књези се, дериште; јер то ти и
тако ништа не помаже.

Ал дете се није освртало на ту
опомену, већ је све то већма пла-
кало. Мати му се трудила да га
ућутка.

— Не плачи, чедо моје, јер од

суза заиста не бива хлебац Видиш,
од кад ти је отац постао богаљ,
ми морамо много да патимо. До
сад смо имали бар млека, — ал
ето сад нам се крава поболела, па
сад ни млека нема. Ваљда ће нам
до сутра оздравити.

— У то се не уздај, жено, го-
вораше отац; ту је био сусед ко-
вач, пак ју је прегледао, он вели
да наша крава неће преболети,
него ће још данас парнути. Та
ко ћемо да изгубимо и послед-
ње благо.

На те речи и жена удари у
плач.

— Но, но, за то још не мора
мо сви плакати, шат нам Марко
шта донесе.

Тек што је ово изрекао а у
собу уђе један дечак али врло ту-
жан и жалостан. Он им рече:

— Обишао сам цело село, али
све узалуд: нико неће да ме прими
у службу. Сви ми кажу да сам
још слабачак за тешке послове, а
у служби ваља радити.

— Свевишњи боже, па шта ће
то да буде од нас! узвикну мати.

На то роми столар — јер он
је то био — зграби своју штаку,
рекавши одлучно: шта ће бити!
Бићемо просијаци; ићи ћемо да
просимо. Ја ћу са једним дететом

заићи на десно, а ти са другим двома на лево, па ћемо певати ону стару песму: Дарујте нас добри људи!

Стари сајција сад превуче гур вратоца и газда Андрија нит' је даље што видео нити чуо. Али доста је видео, доста је чуо. Сад је сазнао у какву је несрећу оборио столара са целом му породицом, кад је казаљку на његову кућу привукао. И сам се стресао од тога сазнања, затиштало га је у грудима кад се сетио на ону јадну ситну дечицу, на њихову очајну мајку и на столара несретног богаља.

— Не, не, њих не сме несрећа снаћи. Ајде, чича, да помакнемо на коју другу кућу.

— То не може бити. Ја сам се закleo да то никад нећу радити, — а ни теби не могу допустити да то урадиш. Што је ту је, тако мора да остане. А сад у име божије иди кући.

Газда Андрија крену се кући, ал је био брижан и зловољан. Све су му били пред очима ти патници, које је он у пронаст гурнуо.

— Дабогме... таким сиротанима крава је све и сва; без ње ће да скапају од глади. Ја не могу допустити да им крава мањка — боље да на мене каква штета наиђе, — та у мене има нешто и готових новаца па би штету лако накнадио. Сутра, чим се смркне вратићу се опет старом сајцији, па ћу наместити казаљку онде, где је и била.

Те су га мисли мало смириле и он леже да спава. — али и у сну је једнако виђао породицу несретног столара. Кад је свануло оде он истоме богаљу столару, — и ту је нашао све управо онако,

као што је кроз часовник гледао. Андрија спусти на њихов сто једну пуну торбу и рече:

— Чуо сам, кажу, да си у великој невољи, па ево донео сам нешто да ти се деца мало прихвати. А што се тиче краве, не брини се за њу, она ће већ оздравити, па ће вам давати опет доста млека. А овај твој старији дечко, тај је већ прилично дорастао, пошљи ти њега мени, мени баш треба тако слушче, а ја ћу му поштено плаћати. Па тако ћете се искобељати сви из те беде невидовне.

Ови сиротани узверише се кад чуше те речи из уста Андријиних јер он до сада није ни за чије јаме распиткивао, није никоме помагао. Сүзним очима стадоше у округ око њега и захваљиваху му тако срдечно, да и он у мал' што се не разнежи, и већ је осећао у грудима неко често, које се у њему до сад није никад појављивало. А то је било оно чувство које само добри и милостиви људи потпуно осећају. Ал он је хтео то да прекрије или бар да забашури, за то рече:

— Доста, доста; немојте ми толико захваљивати, та ви знате да сам ја човек имућан, па што не би учинио, кад може да ми буде. Даклем ви се само јавите мени кад год вам дође до невоље.

Кад се у вече смркнуло он се опет упути старчевом гричи. Он је чврсто наумио био да казаљку врати на своју кућу, — али што је даље ишао, све се више предомишљао.

— Хм! . . . то би ипак била луда работа, да ја сам на своју кућу навлачим несрећу. Оно ја признајем да није право, да столарева крава и утине, ја то и нећу

да буде, ал кад већ мора каква животиња да здокне, да цркне, — има у селу доста излишних мрци-на и беспослених битанага — ено н. пр. оно шенаво псето слепога Михајила — и тако ми је већ до дијало непрестано лајање тога пса — томе није вредно давати пардуна.

Стари Михајило био је са свим слеп, њега је водило његово верно псето; то је псето знало, што-но кажу: у прсте, сваку кућу у селу у коју је долазио стари Михајило да га добри људи нахране и да му што уделе.

То је некако знао и газда Андрија ал је помишљао, ако Михајилу треба псето, наћи ће он и друго, не мора имати баш оно дрљаво.

И кад стиже у познату нам одају, отвори врата од часовника, па намести казаљку на колибу слепог Михајила. У часовнику поче опет нешто да мумла, врата се опет силним хуком заклопише а и Андрији, који је скочио на страну очешаше раме тако јако да је од бола морао вриснути.

— На то се старац пробуди и довикну му: срећа твоја што те врата већма не захватише, ту би ти био гроб.

Али ево гледај шта си сад у-радио.

Одмаче опег она гур-вратоца и сад се дала видети колиба слепог Михајила. Слепи Михајило седео је на једној клупици и дељао нека дрва; ма да је слеп био он је напицао где колико треба остругати, па да буде дрвена кашика, варјача или каква играчка за децу. Кад је свршио посао пишајући дође до једног кута, напуни чинијицу са млеком па дозиваше своје

псето да га нахрани. Али псето не хтеде ни да окуси, само је тужни поглед бацало на свога госу, па се онда опет опружи на земљу. Михаило је опазио да псето не лоче, па се забринуо говорећи:

— А што не једеш, мој добри гарове! Та ваљда ниси болестан! Једи само, једи!

Псето се пришуња до свога гесе, овај га опипа и нађе да му њушка врела, као да је у врућици некој.

— Ох боже. ово је псето болно преболно. Шта ћу тужан радити, ако то псето изгубим? Та то ми је верни вођа, — без њега зло и наопако по мене.

Псето је подигло главу и лизало је руку свога гесе а уз то је тако горко јечало, да је и самом Андрији ударила суза на око.

— О, о! на то нисам ни помишљао да и овака пуста псина може коме бити тако мила и потребна. Сад и ја увиђам да би слепи Михајило здраво несретан постао кад би му то псето скапало. — Ал кад већ мора да се на каквој животињи врши, ево наместићу казаљку на учитељеву мачку, која ми тако често ноћу под прозором мауче. Ту баш неће бити штете, ако се на њој кола сломију.

И он онда замоли старца да му допусти отворити врата на часовник.

Старац одговори да му он то допустити не може, али, рече, ја унапред знам да ћеш ти сутра на ноћ опет доћи, — ти ћеш хтети опет казаљку да покрећеш, али и ти знај, да је још само једаред покренути можеш, кад би и даље то покушавао смрскала би те она гвоздена врата. Дакле добро промозгај куда ћеш казаљку да кренеш,

на кога ћеш зао удес да упутиш. Но и то ти саветујем, отиди к учитељу, чију си мачку на смрт осудио, да видиш како је код њега у кући.

— Добро је. Тако ћу урадити, — одговори газда Андрија.

Отишао је кући, одспаво је, па је онда други дан у јутру отишао прво и прво к слепоме Михајилу. Однео му је пун завежљај дарова, јестива, хаљина и још којечега.

— Ти, чича Михајило никад да се к мени наћеш, па за то дођох ја к теби; ево сам ти нешто и донео, јер знам твоју оскудицу, знам како је човеку без очњег вида. Ево ти једна кабаница, добра ће бити за зиму, а ево мало и суха меса, мало хлеба и сланине.

Михајило није могао да се доста начуди, па онда тек дође до речи:

— Е, гле, гле, газда Андрија, ти ипак ниси тако опак човек као што су те неки разгласили. Ти си се сетио мене сиромашка, и то баш сад кад ми је помоћ најпотребнија. Не знам шта се десило са мојим старим верним псетом; баш је оболело; не може ни на ноге да се дигне; а ја без њега не могу никуд ни из куће. Па тако морао би скапати од глади, да се не нађе добри људи, који ми ето донеше да се мало поткрепим.

— Не бој се ти ништа, чича Михајило, оздравиће твоје псе. А и ја ћу чешће надгледати, па кад ти што затреба немој да ћутиш; ти само мени реци а ја ћу се већ постарати, што може бити да ти буде.

Одавде подиже се газда Андрија, па оде к учитељу, да и њега походи. К њему не би био ишао

да то није обећао старом сајцији, јер шта има ту да види, и шта га се тиче његова дерна мачка.

Измислио је нешто чиме ће оправдати свој долазак. Али није имао каде то ни да заслови, јер чим је у собу ступио опазио је да су ту сви тужни и жалосни. У постељи лежала је болна девојчица, учитељева јединица, она је плакала а отац ју је тешио:

— Не плачи, драго дете моје, — проћи ће тај бол, оздрави ћеш ти, — на ћеш опет устати, па ћеш се опет играти. Не плачи, молим те.

Али девојчица плакаше непрестано, — ни мајка нија могла да је утеши. Али на једаред разведри се дете, бледе јој се уснице насмешише, и она пружи ручицу према вратима, говорећи:

— Моја цица — моја цица!

Кроз отворена врата ушла је велика бела мачка па се упути право ка болничкој постељи, скочи горе и стаде се умиљавати малој Даници. Дете је тако волело своју мачку да је на сав бол заборавило. И лице јој се од радости мало заруменило. А мати ће рећи:

— Гледајте само, газда Андрија, шта вам је дете. Од кад ја њу блажим и умирујем, па све узалуд, — а кад јој дође њена мачка, она се одмах развесели, па онда се с њом игра, па тако и заспи. А то је за болесника најбоље.

И заиста не прође неколико минута, а девојчица мирно заспа, а мачка седи уз њу па преде.

Газда Андрија није казао чега ради се потрудио к њима; нешто је мало прозборио па се онда врати својој кући. Ту је цео дан премишљао то ово то оно, а у вече пође опет, већ знате куда. Али

сада био се већ одлучио шта ће да учини, — није се ни мало колебао.

— Не ћу ја одвраћати невољу на другога. Што мени изгледа да је маленкост и тричарија, то другима може многа јада да нанесе. Ако је ред на мени да претршим какву штету, ја ћу је и претрпети.

Па дошавши горе до часовника, поврати црну казаљку где је и пре била, баш пред бројем његове куће. Часовник сад није мумлао; врата су се полагано затворила, а стари сајција није се ни пробудио. Газда Андрија се врати кући, а осећао је у себи неко необично задовољство. Савест му је била мирна, није имао рашта сам себе да кори.

Што је мени намењено, нека ми буде. Нећу своје зло да откупљујем туђим злом. Спавао је мирно, а тако богме није спавао прошле три ноћи. Кад је у јутру устао, обишао је своје двориште и коњушницу, и ту нађе да му је коњ цркнуо.

— Штета је, велика је штета, — ал то ме неће убити, — тако је тешио сам себе.

Међутим је већ по селу пукао глас како је газда Андрија помогао

ромом столару и шта је све учинио слепом Михајилу. Сељани се покајали што су о њему до сада зло мислили и зло говорили. Чули су и то да му је коњ цркао, па еада многи долажаху к њему и говорашу му овако:

— Док ти, газда Андрија, не купиш другог коња, ми ћемо ти радо помоћи, и њиву ћемо ти узорати, и дрва ћемо ти донети. Рука руку пере, а добри људи треба један другом да помажу.

Андрија је наскоро купио другог коња, па су му опет сви послови били у реду. Али од тог доба није био више онај стари саможиви Андрија, није презирао сиротињу, већ где је год могао ту је и помогао.

То за то чиним, — говораше он — јер сам се уверио, да човек који само на себе мисли, не може бити потпуно сретан.

А како је дошао до тога уверења, о томе није никоме приповедао, — ал не би му нико ни веровао. Само је једаред приповедео мени, а ја ево вама.

Сајцију је вишо пута хтео да потражи, ал никад није могао више да нађе оне стазе која је водила на његов грч.

ДУШАНУ ГРБИЋУ.

(1869. † 1888.)

Пошљедњу ти рећи: с богом!
Мнио нисам овог љета;
Судбина је тако хтјела,
Да негледаш више св'јета!...

Љута боља истрже те
Из њедара очинскије, —
Који тужним срцем јави:
Јединца ми жива није!...

Та судбина неумитна,
Колико је само пута
Отворила чељуст своју —
Одабране да прогута?!!...

И Душана млађаного —
Из очинских трже руку!
Ону дивну — племениту,
Недозрелу још јабуку?!!...

— — — — —
 — — — — —
 — — — — —
 — — — — —

Још не бијаш на твој гробу,
 Од кад ладна скри те рака,
 Пјесмом скупа зато зборим:
 Земљица ти била лака!

Плашки, 16./28. дец. 1888.

Кад прољећно јутро сване,
 Походићу гроба твога,
 Да ти дадем стручак цв'јећа,
 Маленога дара мога.

Сад у ово зимње доба,
 Кад неима никва цв'јећа,
 Гојим наде, наде зборе:
 Чекај с даром до прољећа.

Никола Кунџ.

НАРАНѢА.

Но је врло лепо ониско дрво, са сјајним отворено-зеленим лишћем. Лишће је дебље и чвршће од лишћа нашега дрвећа, па и не трепери тако лако, кад пређе преко њега какав лак поветарац. Дршке од лишћа поређане су лево и десно, као да имају мала крила. Целога лета носи наранѢино дрво нове цветове. Они изгледају врло нежно бели и мириса заносљивог. Из њих се развијају наранѢе, али многи и отпадају. Из отпаднутих цветова прави се врло миришљави наранѢин зејтин. Са још неким миришљавим зејтинима и чистим спиртом измешан, даје онај познати мирис: келнску воду.

Младе наранѢе с почетка су ситне и зелене, мало по мало постану крупније, округле и жуте. Оне миришу врло пријатно. Месо њино врло је сочно и слатко. Мали шиб наранѢин има преко целе године у једно исто доба пунољке, цветове, зрео и незрео плод.

По баштама гаји се дрво наранѢино, које је с човечије висине. Његово дебло задебља тако, да се обема рукама једва обухватити може. Гране и лишће праве врло лепу круну, која се преко целе године лепо зелени. Преко лета износи се наранѢино дрво у баште и чешће се залива. Чим захладни, одмах се носи у собу, да не би промрзло.

У Италији, у Сицилији и у многим другим топлим земљама, где зими није врло хладно, наранѢе расту у пољу. Ту их тако много саде, да их има читавих гајева. Онде су и веће но код нас и цветају већ у месецу фебруару, кад код нас још има снега. Лаки поветарац носи собом на далеко јак мирис наранѢина цвећа.

НаранѢе, које се разашљу у далеке крајеве, беру се пре него што су са свим узреле, па их наслажу у сандуке и тако се продају. У сандуцима наранѢе са свим узру и постану слатке.

Ш.

ПОЗДРАВ.

Аој тицо, тицо
 Чекај, чекај, чекај!
 На који мислиш
 Летети крај?
 Ако летиш
 Пут Баната,

Поздрави ми
 Оца, брата,
 Мајку милу
 И реци јој:
 Не брини се,
 Здрав је син твој!

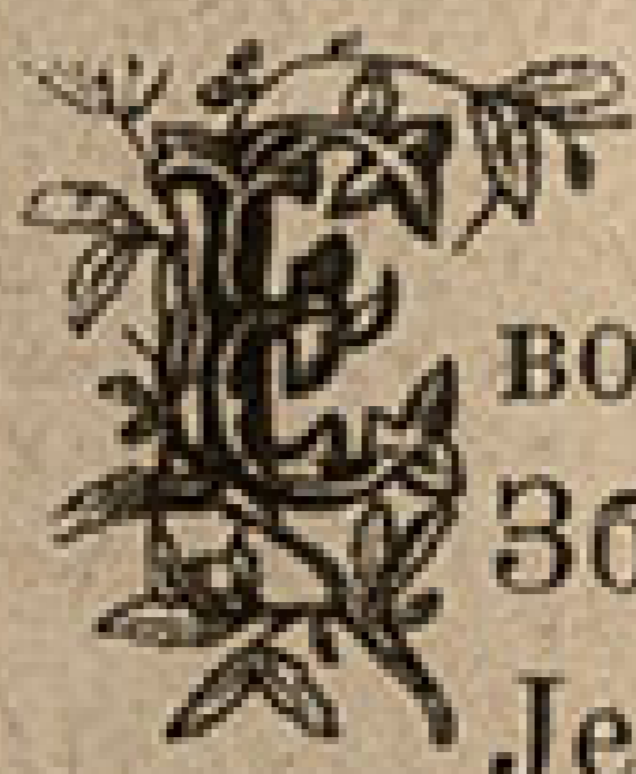
Браца Владимир.

ТЕЖАК ПОСАО.

Богме је то тешко
Што је поч'о Божа.
Тешко је ољуштит'
Јабуку без ножа.

ДВА ДЕЧКА.

Во вам два дечка;
Зборе у самоћи.
Један иде у школу, —
Други ће тек поћи.

Па старији млађем
Прича и учи га.
На прсте му броји
Колко има књига.

И вели му, да се
Од школе не боји.
— А млађи пред њиме
С поштовањем стоји

СВЕЗНАНКО И МИСЛИША.

Деци приповедао И. С. Тургеев.*)

I.

Била једаред два детета — два брата. Један је од њих држао, да све зна и све може и био је не-смишљен, а други — смишљен и паметан. Онога су првог звали Свезнанком; јер тај би вам се браца ретко кад замислио над нечим, — но би обично брзоплето рекао: А! па знам ја то... знам ја то. Оног другог ћемо звати Мислишом. Ал то нису била њихова права имена само су их тако звали.

У оном крају, где су живела та два детета, била је једна стародревна, густа и запуштена башта, па им је неко казао, да у тој башти има пећина, и ко је нађе и уђе у њу, добиће силно благо; но да би се могло у њу ући, ваља

рећи згодне две речи, и да је свака од три слога.

А Свезнанко онај час рече брату: Пећина?! Каква пећина!? Ах — знам, знам, ој — хој! шта сам је пута видео, идем одмах да је нађем.

И оде. Тражио је и тражио, уморио се страшно, ал пећине није нашао.

А Мислиша није тако радио. Он почео мало по мало да распитује у старих људи, да не буде који од њих знао за ту пећину, док се нађе један стар, врло стар баштован, који му показа чак негде у крајичку сакривена поцрнела врата, сва улешена грањем и бршљаном:

— Ето, то је та пећина, рече му старац.

— Јест, јест поцрнела врата,

*) Од ове приче И. С. Тургеева сачувале се само прве четири главе. Њих је Тургеев причао лети, 1878, на своме добру Спаскоју деци песника руског Јакова Полонског, који је прве четири главе записао и саопштио их у својим успоменама о Ивану Сергијевићу. Друге четири главе — од V. до VIII. — додао је потписани, изменивши према своме плану понешто и из прве половине.

знао сам одмах, — рече Свезнанко, кад му брат рече, да је нашао пећину.

— Наравно, да сам знао! како не бих знао! пролазио сам шта пута поред ње... идем и сад онамо — рѣћи ћу само две речи, па ћу ући унутра.

Отрча. наређа тамо покор које-каквих тросложних пари речи — а неке му, у брзини. нису ни биле тросложне — али му се врата не отворише.

Одмах за њим оде и Мислиша и рече: пе ћи но — о-твор' се!

И пећина се отвори. Он уђе у сумрачну неку шпиљу, и виде: у шпиљи седи зелена жена, или вила. Врло се зачуди наш Мислиша.

Зелена је вила била врло лепа, зеленкаста и златна коса спустила јој се до земље, и све се на њој блистало и пресјахивало зеленом светлошћу. Но залуду сва та дивота, јер она Мислишу дочека врло нељубазно. Са свим му је јасно било, да је нешто зла на њега, и да јој је криво.

— Добро, рече му вила, даћу ти најпосле благо, кад си већ ту, али под погодбом — да поједеш ову зелену јабуку; хоћу њоме да те угостим.

Мислиша се осврте по вилинској пећини и виде неколико лепих, необичних котарица са свакојаким воћем — али га, за чудо, ништа не мамљаше да га окуси. Замисли се мој Мислиша, замисли — и не узе зелену јабуку. Да ме је — мишљаше он — у истину мислила частити, зар би се онако мргодила, кад сам ушао?

— Не, рече он, боље да дођеш други пут. И не узе од ње јабуке, но оде. Кад дође кући, каже брату како је прошао.

— Ах, иди молим те! није те ни срамота! треба да се стидиш! стаде га корети Свезнанко, зар ти не знаш, да виле увек часте јабукама; ја сам то већ толико пута слушао — знам ја то врло добро.

И онај час отрча к пећини.

— Пећино, отвор' се!

Пећина се отвори. Свезнанко уђе смело и како опази зелену вилу, одмах пограби једну зелену јабуку и поче је јести. Поједе је и наједаред му се учини, као да се по свем телу мења, као да се смањује — долазаше све мањи... мањи... мањи....

Вила га претворила у гуштера.

II.

Дуго чекаше Мислиша брата, ал га не дочека. Знао је, да му је брат отрчао у пећину, па пође да га потражи.

— Где је мој брат? питаше зелену жену.

— Не знам, рече му зелена жена.

Он јој погледа право у очи и не поверова јој.

— Е добро кад не знаш, рече Мислиша, ја дотле не ћу излазити одавде, док ми не кажеш, где ми је брат.

Зелена је вила знала, ако човечија душа пребуде код ње макар само два сахата, да је пропала — да ће морати изгубити све своје благо и уклонити се. Но до два сахата остаде још малко времена, и она се узјогуни.

Наједаред, види Мислиша, а један гуштер притрча к њему, подиже своју главицу, загледа му се у очи, приљубљује к себи предње ноге, па му се чак учини, е хоће и да се прекрсти.

„А да не буде ово мој брат?“ — помисли Мислиша.

— Не ћу се маћи одавде, рече он одлучно, док не видим брата.

Време је пролазило. Вила не имађаше ни куд, ни камо, него захвати из једне котарице једну јагоду, и баци је пред гуштера. Гуштер је омириса и окуси, а онај час се стаде напињати, напињати, расти, расти... док му наједаред пуче љуштура, и из ње испаде Свезнанко.

— Па ту сам ја! Кликну он, као да није ништа ни било.

А зелена вила, да би се само како опростила њихових посета, рече Мислиши да узме од ње злата и сребра колико му драго, али само тако, да јој нигда више не долазе.

— Не ћемо, не ћемо! реће Свезнанко полакомивши се на благо.

— Не могу ти ништа унапред казати, рече јој Мислиша. Ако не узморам, не ћу ти додијавати.

Најпосле им вила даде блага, и чисто јој одлахну, кад остаде сама.

Свезнанко, како осети злата у цепу, пође по свету путовати.

У путу сврне у једну гостионицу, заповеди, да му се донесе најскупљи ручак, а особито острига, о којима је слушао, да су особито неко фино јело, али ни појма о њима није имао.

— Заповедате л' да их отворимо? питаше га момак.

— А што да их отварате! Којешта! Дајте ми их читаве, није нужно да се отварају.

Донесу му остриге онако у љуштурама. Почне да их гризе, али никако их прегризти. Смеје му се сва гостионица, како је луд, но он то ништа не види.

— Пи! какве су вам то старе остриге! рече Свезнанко, и оде из гостионице, и не сањајући, како му се смеју и момци гостионички.

Колико је за тим путовао наш Свезнанко — не зна се; само се зна, да је протраћио сав свој новац и најзад набасао на неку врло далеку, и врло чудновату земљу. Ту дозна, да цар оне земље хоће да сагради у својој башти неки врло леп павиљон, и тражи за тај посао вешта, највештија неимара.

Свезнанко се одмах упути цару и стаде га уверавати, да он уме тако градити, као што још нико није градио, и да ће му подићи — не павиљон, него чудо светско.

Задиви се цар, што је овај тако млад па одважан, и даде му, да му гради павиљон.

Зида ти мој Свезнанко, зида — не могу они други неимари да му се начуде; штогод подигне оно му се сруши па зида по дваред, — а место крова меће чизмарску спону. И не прави кров онде горе на зидовима, парче по парче поврх рогова, него га саставља на земљи, па ће га дићи свега наједаред.

Најпосле досади неимарима његова лудиња, па рекоше цару да Свезнанко не само не разуме свој посао, него да он не зна ни таблице множења.

Е, сад ти доведоше мога Свезнанка на суд. Кад га тамо сташе испитивати, Свезнанко рече цару, да он све зна, али је у његовој земљи сасвим друкчија аритметика, и да се код њега код куће сасвим друкчије рачуна.

Један седи старац, књижеван неки човек, рече да је аритметика једна у читавој васелени, једна у свем свету, и што се види и што се не види — и на земљи, и у мору, и на небу, и на звездама — али за сад то не поможе: цару се допао Свезнанко, па га остави да

зида још који дан; као вели: Баш да видим, шта ће бити.

Тако он настави и даље градити навивљон. Но кад цар после неколико дана чу, да он за малтер иште — не креч, него кајмак с млека, а место песка — шећер — онда се досади и њему, па изађе, да види, шта је. Ту му сад би са свим јасно, да је Свезнанко једна незналица, и тако се расрди на њ, да га онај час баци у тамницу.

Глас о младом неимару што зида с кајмаком, и покрива кућу споном, прође по свем оном царству, па оде чак и у друге краљевине. Чује то и Мислиша, и кад разумедо, шта је све Свезнанко радио, он га познаде одмах по лудорији, и рече: „Нико други, него мој Свезнанко.“

Шта је знао — брат му је — еле упути се Мислиша одмах у оно царство, да избави свога брата. Вишиног му је злата још остало, под-

мити стражу код тамнице, састане се с братом и нагну бежати. Кад су били још у тамници, Мислиша хтеде, да још плати стражи, па да му кажу каква је лозинка на градским капијама, али Свезнанко рече: Ах, та немој их питати, знам ја — слушавам сваки дан, како не бих знао! Мислиша му поверова, ако и не радо, и похита, да се што пре извуку из тамнице. Кад бише на градским капијама, повика ноћна стража.

— Стој, ко иде?

— Ми смо! рече му Свезнанко.

— Стој, ко иде? Лозинка?

— Лозинка? Па знамо ми лозинку, како не би знали. . .

Но стража виде, да они шепртље, ухвате их, одведу пред власт, и већ до зоре нађе се Свезнанко опет у тамници. Мислиша даде злата судијама, рече им да сам није много крив, да је дошао само да види брата, и њега оставише на миру.

(Наставиће се.)

ШТА СЕ ДОГОДИЛО АНДРИЈИ.

Ево како ј' било. Догађај је кратак. Андрија је свршио писмени задатак.

И одмах је лег'о, као баба стара, Опружио ноге, па да се одмара.

„Сиреми што си илс'о!“ неки глас му вели. Ал тај гласак ретко слушају дембели.

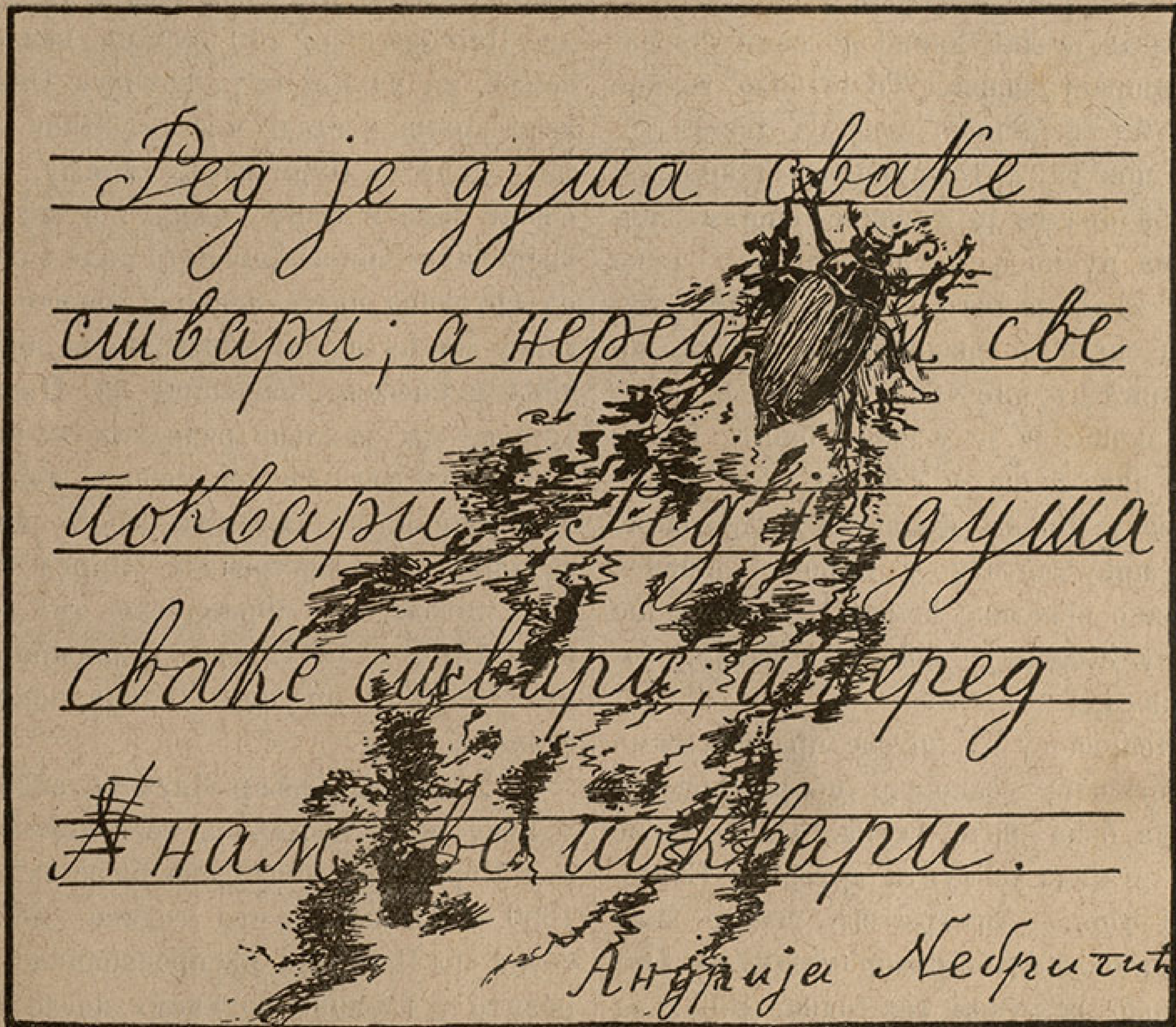
Неће ни да мисли сад више на школу, Пропис, перо, тинта осташе на столу.

Али чујте шта се догодило саде:
Дође нека буба, па у тинту паде!

Из тинте изиђе тражећи слободе,
Па онако мокра на прописе му оде.

По пропису чистом кречи се и гази,
А за њом остају мрље, прље, млази.

А Андријин пропис од те шетње дерне
Како је изглед'о, — ево слике верне:

Кад се Андра одморио
И свој пропис промотрио,

Од муке је у вис скак'о,
Од једа је дуго плак'о.

Па је мор'о сести с нова,
Опет писат' ова слова:

„Ред је душа свакој ствари;
А неред нам све поквари.“

О КРТОЛИ (КРОМПИРУ.)

Комовина кртоле је јужна Америка. Шпањолци, дошавши тамо при концу петнаестог века, да траже злато, стигоше и на висину, где лежи језеро Титикака, пак приметеше, да ондашњи становници с великом пажњом негују неку траву, названу *пача*. Ова трава рађа гомоље (Knollen), које

народ, како онда, тако и сада јоште суши на сунцу, па онда измрви, а брашно чува и меси лебац од њега; Перуанци зову то брашно *хуна*.

Петар Мартир, први животописац Христофа Колумба, пише први и о кртоли, приповедајући у свом писму од године 1493. управљеном на римског

архиепископа гранадског, да се Амери- канци ране хлебом, што га праве од некаквога корења, које *агијез* зову.

Говори се, да је неки трговац роб- ља Хавкине први донео ову траву у своју домовину Ирску, и у опште у Ев- ропу, где је дан данас по свим земља- ма распрострањена. То је било године 1565. Ал је прошло више од двеста го- дина, док се кртола свуда раширила. Јер, бадава га је Хавкине својим зем- љацима нудио и препоручивао — нико га не хтеде садити. Валтер Ралигх, љу- бимац енглеске краљице Јелисавете, до- несе опет године 1584. кртоле из Аме- рике, и посади је у својој башти. Обич- но се пак пише у заслугу енглескоме адмиралу Фрањи Дракету, да је године 1586. прву кртолу у Европу донео и поклонио неколико комада и енглескоме биљару Жерарду, који ју у својој ба- шти посади.

Испрва су од кртоле правили само посластичари свакојакe посластице, те је онда била врло скупа. Око године 1600. стајала је фунта кртоле у Енгле- ској 1 фор. — што је све доказ, како је онда била слабо распрострањена. Ово је пошло за руком тек године 1663. кад је у Ирској глад била, те су јој насто- јали доскочити сађењем кртоле. Онда се кртола, рекао би срасла са ирском по- весницом; Ирац без ње не може живити. Кад кртола изда, ето глади! Мноштво кртоле то му је оно благо, за којем да- њу тежи, а обноћ сања. Слабо се и хра- ни чим другим.

Године 1661. дошла је кртола у Француску, и то као велика особитост на краљеву трпезу, ал после сто година изгубила је сву цену, људи се стидели јести је, само су крмке ранили њоме, те је напослетку сасвим запуштена.

Ал године 1773. изађе опет на глас и била је одликована као нигде на дру- гом месту. Те године завлада глад у Француској, те је француско друштво

обећало награду ономе, који нађе какву замену жити, које беше оне године са свим издало. Лекар Парманције предло- жи за то кртолу, које вредност беше познао, садећи је у својој башти. Та- дашњи француски краљ Луј XVI. одре- ди Парманцијеру 50 јутара неплодне земље, да на њој сади кртолу. Ова се лепо прими и стаде цвасти. Први цве- так донесе Парманције краљу, који с њим накити своју хаљину; а краљица несретна Марија Антонета даде оплести од кртолина цвета венац и накити њим главу идући на бал. Видећи ово војвод- киње и кнегиње, навалише на Парман- цијера, да за лепе речи или за новце добију од њега онаков венац, тако да овај није могао најамити доста цвета, за накит париске господе. Поред свега тога кртола се у Француској тек годи- нама 1763. и 1817. посвуда распростра- нила, јер се је ових година појавила страшна глад.

Гласовити биљар Клузиус садио је у Бечу први кртолу, и то године 1581. а у Берлин је дошло ово биље тек год. 1650. и прошло је сто година, док се свуда по Немачкој распространило, на- рочито у гладним годинама после 30-то годишњег и седмогодишњог рата. Нај- више је око тога настојао пруски краљ Фридрих II. Он беше године 1763. на- ложио шлеском сабору, да се строго пре- гледа, саде ли сељаци кртолу.

Ово његово настојање спасло је многим живот; јер кад се године 1773. страшна глад појавила, погибе од ње 100.000 људи, и то у оној страни Шле- ске, где се кртола није садилa, само где су је били садилa, заранио се народ. У оно време би у Ческој помрло од глади 180.000 људи, а 20.000 преселило се у Шлеску, где је било кртоле. Како је с почетка мучно било приволети људе, да саде ово корисно биље, показује вам овај догађај. Поменути пруски краљ даде разделити кртолу међу сељаке, за-

поведивши им да је саде. А ови шта учинише? У неком селу ископаше велику јаму, па сву кртолу коју су добили, стрпају у ту јаму, тако, да је ту читаво грмље израсло.

У Италији су почели кртолу садити тек при крају прошлога столећа, и ту би сви савети и све заповести биле залудне, да их није натерала јача сила — глад. (Људи су обично таке ђуди, да тешко прихватају какву новину.).

Нама је кртола дошла тек у почетку овог столећа. Још касније дошла је

у Русију, где су још год. 1844. морали наградама људе мамити да је саде. Године 1836. донешена би први пут у Грчку с краљем Отоном; и кад је његова жена и краљица године 1836. улазила у Атину, поднешен јој је венац од кртолина цвета, као особита знаменитост.

Може се казати да је кртола данас по целом свету распрострањена. има је не само по свој Америци и Европи, него и по Африци и по Азији — све до ледене Камчатке.

ДВАНАЕСТ ПОСЛОВИЦА РАЗНИХ НАРОДА.

Ко не воли себе, како ће волети другога. _____ (Енглеска.)

Ко се не зна богу молити, нека иде на море, — ту ће научити. (Лашинска.)

Где знаш да чега нема, ту то и не тражи. _____ (Маџарска.)

Хуља је, који даје више него што сам има. _____ (Немачка.)

„А што си тако весео ђаволе?“ — Како да не будем весео, кад сам завадио два брата. _____ (Персијанска.)

Ако ћеш ми што дати, дај ми док сам жив. Ако ћеш ми што узети, узми ми кад умрем. _____ (Пољска.)

Кад ми срећа спава, нећу је трзати, јер иза сна може бити зловољна, _____ (Румунска.)

Јеси чуо, суседе, твој петао и мој петао не могу се сложити, — ал нас двојица могли би бити паметнији од петлова. _____ (Хинеска.)

Боље је бити црн с поља, него изнутра. _____ (Циганска.)

Поверуј свакоме први пут, али и онда гледај, да те не стане скупо, ако се превариш. _____ (Черкеска.)

Кад ме ко хвали, знам да нешто хоће; а кад ме ко грди, знам, да нешто неће. _____ (Шведска.)

Ко мора да се брани, томе треба помагати; а ко воли да се свађа и да се туче, тога ваља везати. _____ (Шпанска.)

Даштања

I. За мању децу.

1., А. А. А. А. Б. К. М. Н. Р. У. Ц. Ч. Ч. — Из ових тринаест слова састави три речи, које да значе једно исто. _____ П. Б.

2., ДУД СЕ РУГА ПЕЋ О ТВОЈ ПОД. У свакој од ових седам речи измени по једно слово, па да ти изађе једна српска пословица.

3., (Шаливо иштање.) Који је кос најгори? _____ М. Милошевић
ђак у Вршцу.

II. За одаслије

4., (Шаливо иштање.) За што се о буви ретко може рећи да је гола? _____ 5-но у Вршцу.

поведивши им да је саде. А ови шта учинише? У неком селу ископаше велику јаму, па сву кртолу коју су добили, стрпају у ту јаму, тако, да је ту читаво грмље израсло.

У Италији су почели кртолу садити тек при крају прошлога столећа, и ту би сви савети и све заповести биле залудне, да их није натерала јача сила — глад. (Људи су обично таке ђуди, да тешко прихватају какву новину.).

Нама је кртола дошла тек у почетку овог столећа. Још касније дошла је

у Русију, где су још год. 1844. морали наградама људе мамити да је саде. Године 1836. донешена би први пут у Грчку с краљем Отоном; и кад је његова жена и краљица године 1836. улазила у Атину, поднешен јој је венац од кртолина цвета, као особита знаменитост.

Може се казати да је кртола данас по целом свету распрострањена. има је не само по свој Америци и Европи, него и по Африци и по Азији — све до ледене Камчатке.

ДВАНАЕСТ ПОСЛОВИЦА РАЗНИХ НАРОДА.

Ко не воли себе, како ће волети другога. _____ (Енглеска.)

Ко се не зна богу молити, нека иде на море, — ту ће научити. (Лашинска.)

Где знаш да чега нема, ту то и не тражи. _____ (Маџарска.)

Хуља је, који даје више него што сам има. _____ (Немачка.)

„А што си тако весео ђаволе?“ — Како да не будем весео, кад сам завадио два брата. _____ (Персијанска)

Ако ћеш ми што дати, дај ми док сам жив. Ако ћеш ми што узети, узми ми кад умрем. _____ (Пољска.)

Кад ми срећа спава, нећу је трзати, јер иза сна може бити зловољна, _____ (Румунска.)

Јеси чуо, суседе, твој петао и мој петао не могу се сложити, — ал нас двојица могли би бити паметнији од петлова. _____ (Хинеска.)

Боље је бити црн с поља, него изнутра. _____ (Циганска)

Поверуј свакоме први пут, али и онда гледај, да те не стане скупо, ако се превариш. _____ (Черкеска.)

Кад ме ко хвали, знам да нешто хоће; а кад ме ко грди, знам, да нешто неће. _____ (Шведска.)

Ко мора да се брани, томе треба помагати; а ко воли да се свађа и да се туче, тога ваља везати. _____ (Шпанска.)

Даштања

I. За мању децу.

1., А. А. А. А. Б. К. М. Н. Р. У. Ц. Ч. Ч. — Из ових тринаест слова састави три речи, које да значе једно исто. _____ П. Б.

2., ДУД СЕ РУГА ПЕЋ О ТВОЈ ПОД. У свакој од ових седам речи измени по једно слово, па да ти изађе једна српска пословица.

3., (Шаливо иштање.) Који је кос најгори? _____ М. Милошевић
ђак у Вршцу.

II. За одаслије

4., (Шаливо иштање.) За што се о буви ретко може рећи да је гола? _____ 5-но у Вршцу.

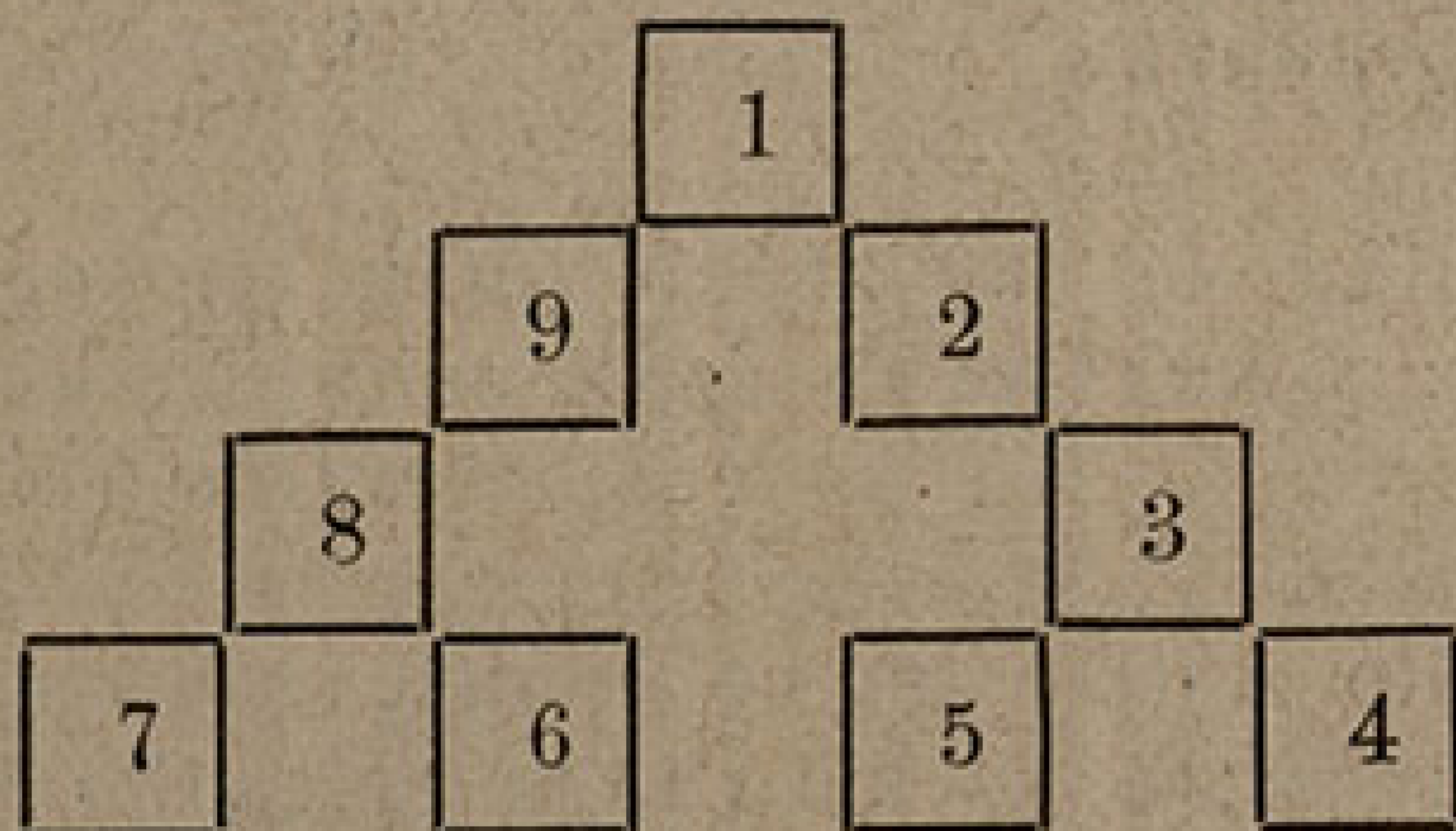
5.,

Н	В	Ж	Л	У
И	И	М	М	О
О	А	К	К	К
Ч	А	А	А	А
Ш	Н	С	Д	Ј

У овим квадратићима размести ова слова тако, да ти у сваком хоризонталном реду буде по једно мушко име. А кад читаш унакрет т. ј. од првог слова у првом реду па до последњег слова у последњем реду, и од првог слова у последњем реду, па до последњег слова у првом реду, то да буду два женска имена.

5-ко у Вршцу.

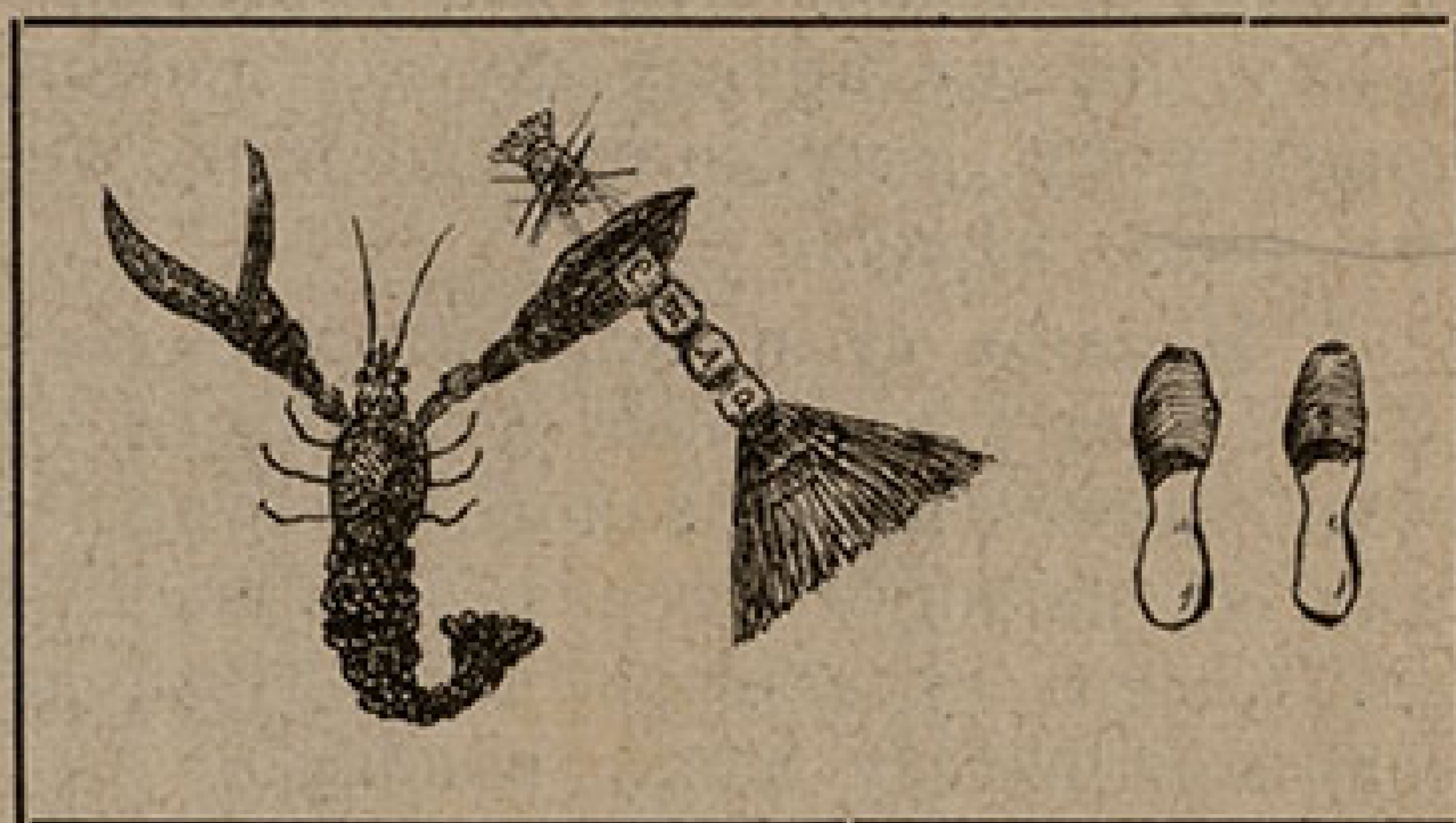
6., (Рачунски задатак.)

Поређај друкчије бројке у квадратићима овога трокута, али тако, да кад сабереш ма на којој од три стране, увек да ти изиђе свота 17.

Милорад Талић.

7., (Ребус).

Саставила и нацртала
Невена Јовановић.

Решења и имена оних, који реше и на време уредништву јаве, штампаће се у броју 3-ем.

НОВИЈЕ КЊИГЕ.

Први лек. Шаљива игра у 1-ом чину (Зборник позор. дела, свеска 24.) Написао Мита Калић. На свет издаје Управа срп. нар. позоришта. Трошком срп. књиж. и штампарије Браће М. Поповића. У Н. Саду 1889. Цена 20 новч.

Свејрва. Шаљива игра у једном чину (Зборник позоришних дела, свеска 25.) Написао Мита Калић. На свет издаје управа срп. нар. позоришта. Трошком срп. књижаре и штампарије Браће М. Поповића. У Н. Саду 1889. Цена 20 новч.

Новиј Галичанинъ. Журналъ для литературы и белетристика. Излази са илустрацијама двапут месечно у Премислу. Уредник и издава-тељ Пет. Пољански Цена за Аустрију 5 фр. на годину.

Овај 2-ти број шаљемо свима нашим дојаконшњим предплатницима од којих још није претплата стигла, молећи их да изволе претплату поновити или да нам врате лист натраг, ако га не желе и даље држати, па да се ради штампања за даље равнати знамо. **Наклада „Невена“.**

Власник и уредник др. Ј. Јовановић, (адреса: Dr. Jov. Jovanović Wien, Hernalser Gürtelstrasse Nr. 13.) Издање и штампа А. Пајевића.

САДРЖАЈ: Гостољубива Јека, песма (са сликом.) — Часовник среће. Прича. (Свршетак.) — Душану Грбићу, песма од Николе Кукића. — Наранца, од Ш — Поздрав, песма од Браца Владимира. — Тежак посао, песма (са сликом.) — Два дечка, песма (са сликом.) — Свезнанко и Мислиша. Деци приповедао И. С. Тургењев. — Шта се догодило Андрији, песма (са две слике.) — О кртоли (кромпиру.) — Дванаест пословица разних народа. — Дантања. — Новије књиге.

Цена је „Невену“ за Аустро-Угарску: на читаву годину 4 фор., на пола године 2 фор. За Србију, Црну Гору и за остале крајеве 10 динара или 5. фор. у банкама на читаву годину, односно 5 динара или 2 фор. 50 новч. на пола године. — Сиромашнијим ђацима и свима учитељима даваћемо „Невен“ за четврт цене јефтине т. ј. за три фор. годишње, 1 ф. 50 новч. на по год — а за 75 новч. на три месеца. У Србији и другим земљама 7½ дин. годишње, 4 дин. на по год. — а 2 дин. за три месеца. — За Србију прима претплату књижара В. Валожића у Београду. — Рукописи и све што се односи на уредништво „Невена“ шаље се непосредно власнику у уреднику листа *Dr. Jovan Jovanović Wien, Hernalser Gürtelstrasse, Nr. 13.*

Штампарија А. Пајевића у Новом Саду.